

Barrero esi daigun ludijaren gerrija,
Ez bitsez, ez indarrez, gogayakaz baño.
Itxaruak berua euzkotarren ontzija
Coguak nausi diran argitasun goiraño.

(Lauaxeta, "BIDE BARRIJAK", Itxasora, 146. orrialdea. - Bilbo, 1931)

Λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν
(Gorgias, "Helena" 8-9)

**adizki
sintetikoak**

**CHOURIO-ren
"IMITACIONEA"-n**

1

εἰς τὴν ἐλευθερίαν
τῆς πατρίδος



Euskal Biblioteka Labayru



1011682
LITERATURA / N. 1279

12640

Jon Gotzón Etxebarria

ADIZKI
SINTETIKOAK

CHOURIO-ren
"IMITACIONEA"-n

εις τήν ἐλευθερίαν
τῆς πατρίδος

liburu-sorta
Gernika



© Jon Gotzon Etxebarria

Legezko Gordailua: BI-2043-87

ISBN: 84-404-1229-0

LANKOPI-Colón de Larreategi, 18-BILBAO

OHARRA

Liburu osoan hainbeste adizki dau-
delarik, sintetiko soilak edo baka-
rrak aukeratu ditut. Esaterako, dizut
adizki sintetikoa da berez. Halere, e
sango dizut (Chourio-k "esanen") adiz-
ki konposatua da; berdin, zaitte; baina
etor zaitte (çaitte) konposatua. Beraz,
sintetiko soil moduan agertzen dire-
nak atera ditut: daduca, daquiçu; eta
beste haiek ere, laguntzaile legez
ez badatoz: plazer nuque (edo antzera-
ko zerbait).

Agintera batzu ere, nagusia eta lagu-
ntzailea era bereziz elkaturik di-
tuztenak, gure literaturarako duten
garrantziagatik bildu dizkizut.

Adizki batzuk, atzizki bat hartzera-
koan, beti berdin egiten dute: dela,
delarik eta abar. Horiek ez ditut ai-
patzen. Denez eta denaz agertuz gero

bai;edo guretzat dudazkoak direnak, kontutan hartu ditut.Orobat,guretzat iparraldeko idazleek nola egiten duten hain argi ez dagoenean:loturazko bokalea A/E ote den.

-N hori orainaldian erlatibozkoa,zehar galderazkoa,subjuntibo kutsuzkoa edo izan liteke.Kasurako berdin zaigu.

Atzizkiekin edo aurrizkiekin datozen adizki denak ez,banaka batzu soilik atera ditut;edo aldaerak ikusteko edo jakinguraz dagokeenak antz emandi ezaion.

Ortografia originalean datorren modu berebean gorde dut.Antxinako f antzeko S-a,zer esanik ez,nik S hutsa,garbi-garbia ipini dut;ez bait dut horrelako tiporik makinean.

Zenbakiak orrialdeei dagozkie.Adizki asko eta asko batzutan edo askotan ageri dira.Nik,berdinak badira,aipamen bakarra egiten dut.

Titulutzat bakoitzari gaurko formarik zabalduena ezarri diot,nahiz eta egileak beste barianteren bat erabili.Bilatzeko erraztasunagatik egin dut hori.

(Subj.)=subjuntibo

(agint.)=agintera

(sing.)=singular

(pl.)=plural

Adizki batzuren ondoren ipini ditudan argitasunen laburrerak dituzu goiko horiek.

Chourio-k,aditza ezezkoan badator,gehienetan behintzat,honetara egiten du:

EZ...(aditza)

ES-(aditza)

aditu

ZUK

aditçatçu, VIII

ahantzi

ZUK

ahantsaçu(pl.), 141

aitortu

ZUK

aithoraçu, 162

atxeki

NIK

datchecat, 339

HURA

datchacoena, 35

Lau adizki ulertu ezinik geratu
naiz liburuan zehar. Ez ziren "Imi-
tatio"-renak, azkenean erantsitako
deboziazko testoarenak baizik; eta
ezin alderatu latinezko originala-
rekin argitu ahal izateko.

Alfonso Irigoyen euskaltzain eta
euskal ikerle begi zorrotzarengana
jo eta hark emandako argitasunak
ipini ditut azkenean azalpentzat.

Hona adizkiok:

utzqultçu, 38

hetzatcigun, 57

baitarquegu, 62

dagoçat, 264

estatchacona, 375
datchiqueçunean, 149

GU

gatchezcola, 133

ZUK

itchicaçu, 47

itcheçaçu, 339

itcheçatçu, 92

itchic(zure...), 276

atzarri

ZUK

atçaraçu, 122

barkatu

ZUK

barkha-daçu, 223

berregin

Zuk

berreguinçaçu, 131

bihurtu

ZUK

bihurdaçu, 452

bihurroçu, 417

bihurçotçu(hari pl.)

bihurzquitçu, 300

bildu

ZUK

biltçatçu, 106

deitu

ZUK

deithçaçu, 90

ebaki

ZUK

ebacatçu, 83

eduki

NIK

daduzcat, 408

daducadala, 339

HARK

daducana, 38

daduzcana, 38

estaduca, 151

baicaduzca, 210

ZUK

baitaduzcatçu, 388

HAIEK

daduzcate, 37

daduzcatenac, 210

bagaduzcate, 338

baicaduscate, 94

egin

NIK

daiquet, 286

daguiquedala, 191

GUK

baitaguiquegu, 60

eguitçigun, 84

ZUK

daguiqueçu, 104

eguiçu, 33

eguitçu, 106

eguintçaçu, 218

eguitçatçu, 106

eguidaçu, 47

eguiçoçu, 152

ZUEK

eguiçoçute, 183

HAIEK

daguiquetela, 131

(-IDI-)*

NIK

dadiquet, 387

(-IDI- erroarena aztertzeke, ikus:

Patxi Altuna, S.J., "Etxepareren
Hiztegia)

egoki

HURA

daozquit, 326

dagoco, 39

dagocan, 126

daocala, 277

doazcan("daozcan"?; zentzu-
nez bai), 353

HAIEK

dagozcote(haiei), 83

daozcoten, 54

egon

NI

nagotçu, 409

eznago, 322

nagoenean, 353

(ez)nagoen(subj.), 252

HURA

dago, 170

dagoena, 141

dagona, 122

estago, 209

estagoenac, 202

daoque, 339

dagotçun, 488

dagoque, 436

cagoen(sic), 150

GU

gaudez, 153

gaudecen, IV

gaudecen(agint.),

ZU

çaude, 148

çaude(agint.), 174

çauden(agint.), 131

etçaudecela(agint.), 308

ez çaudecela(idem), 83

çaudezque, 368

ciñagozque, 396

ciñaudezque, 458

baçauzco(zagozkio), 148

çaudecen(distributibo ku-

tsuzko batean) 171

baçaozque, 395

ZUEK

çaudete(agint.), 320

HAIEK

daudez, 120

baitaudez, 439

daudecen, 120

dauden, 300

daudecenac, 182

daudecenec, 350

lagozque, 247

çaudecen(haiek lehen), 343

ekarri

NIK

dakharquedan, 498

dakharzquedan, 218

HARK

dakharque, 31

dakharquen, 126

dakharzquenac, 35

dakharqueien, 40

dakharqueguiño, 99

dakhazqueien, 114

ZUK

dakharqueçu, 474

HAIEK

nakharqueten, 38

ema n

GUK

emagun, 227

ZUK

emaçu, 45

emadaçu, 44

emadatçu, 327

emaguçu, 310

emoçu(sing.), 162

emotçu(pl.), 93

ZUEK

emoçute, VIII

HAIEK

demoten(subj.;haiek ha-
iei), 152

-I-*

ZUK

indaçu, 162

iguçu, VIII

igutçu, 468

-RAU-*

NIK

darotçut, 197

(Azkenengo bi erro hauek aztertze-
Patxi Altuna, S.J.; "Etxepareren Hiz-
tegia)

ematu

ZUK

emaçaçu, 137

erabili

HARK

darabilla, 141

darabillan, 378

darabillana, 103

darabiltça, 401

darabilçanetan, 44

çarabillan, 116

narabilla, 133

banarabilla, 286

garabiltça, 335

garabiltçan, 295

bagarabiltça, 89

GUK

darabilhagun, 460

ZUK

darabillaçu, 105

badabilaçu(erabili-ren zen-
tzunez), 91

erabilaçu, 164

erabillçatçu, 248

erabiltçaçu, 194

HAIEK

darabillate, 195

baitarabillate, 63

garabilçate, 69

çarabiltçate, 224

eraman

NIK

daramat, 168

HARK

badarama, 199

baitarama, 31

daramatçan, 182

badaramatça, 106

garamatça, 67

garamatçana, 330

baigaramatça, 99

baicaramatça, 335

çaramatçan, 397

naramana, 432

naramanaz(geroztik), 352

bainarama, 214

banerama, 133

GUK

daramagun, 254

ZUK

daramatçaçun, 318

ZUEK

naramaçue, 68

HAIEK

daramate, 43

çaramaten, 77

daramatenei, 418

naramate, 147

naramaten, 353

baitçaramatçate, 216

eritzi

GUK

daritçagu, 57

erran

ZUK

erradaçu, 37

esterraçula, 249

erroçu, 206

ZUEK

erraçue, 167

erroçute, 139

etorri

HURA

bethor, 259

ZU

çato, 259

çatoz, XI

ZUEK

çatozte, 411

etzan

HURA

datça, 120

esdatça, 211

estatça, 208

euki

HARK

daoca, 493

daozca, 493

daucana, 212

dauscan, 167

estaoca, 382

GUK

daucogu, 495

ZUK

daoscatçun, 477

HAIEK

daucate, 179

galde egin

ZUK

galdeguioçu, 33

ZUEK

galdeguioçute, 42

hartu

ZUK

harzquitçu, 270

harçatçitçu, 83

hertsi

ZUK

hertsacu 90

JESU - CHRISTOREN IMITACIONEA,

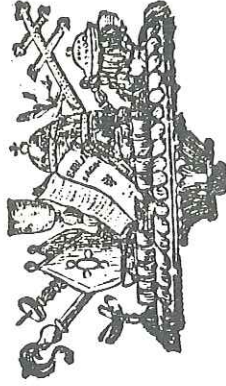
M. CHOURIO Donibaneco Erretorac,

Esçararat itçulia.

EMENDATUA

Meçaz eta Igandetaco Besperez.

EMENDATUA othoitz eta pratica batez Capitulu baccoincharen akhabançan, çoinaç itçuliac içatu baitire Francçettic Esçararat Bayonaco Dioçessaco Juan Aphez Missioner batez.



BAYONAN,

TREBOS, Liburu, Saltçaille baitan,
Apoumaiouco carrican.



M. DCC. LXXXVIII.

PERMISSIONEAREQUIN.

GUK

hertsatcigun(pl.)

hezi

ZUK

hezatçu(pl.),269

ibili

NI

nabila,79

banabila,394

nabilha,469

nindabillhanean,220

HURA

dabillana,70

dabilla,155

baitabilla,61

estabillanac,145

dabilque,390

baitabilque,231

GU

gabilça,302

baigabiltça,95

ZU

çabiltça,160

çabiltça(agint.),461

başabiltça,308

baitçabiltça,203

etçabiltçala(agint.),227

çabiltçaiño,175

ceiñabiltçala,488

ZUEK

çabilçate,300

HAIEK

badabilça,417

estabiltça,195

dabiltçan,295

dabiltçanac,166

baitabiltça,166

çabilçaten(orain haiek

zu,erabili-ren

zentzunaz),70

iduki

ZUK

iducaçu, 175

iducatçu, 142

igorri

ZUK

egoratçu, 206

egordaçu, 368

iguriki

ZUK

iguricaçu, 39

iduricaçu(sic), 156

ikasi

ZUK

ikhassaçu, 54

ikusi

HARK

baitacusa, 264

ZUK

ikhusaçu, 105

HAIEK

dacusate, 145

io*

NIK

diot, 172

dioçut, 414

HARK

dio, 172

dioen, 182

dioena, 427

diotço, 157

diotsa, 339

cioen, 244

cioenian, 354

ZUK

dioçun, 193

dioçuna, 358

HAIEK

diotena, 358

irakatsi

ZUK

iracats daçu, 463

irakurri

ZUK

iracuraçu, 331

GUK

iracuratcigun, 41

iraun

HARK

dirauela, 253

diraueno, 310

dirabeiño, 289

irudi

NIK

baliluriquet, 202

HARK

diruri, 385

badiruri, 299

ZUK

badiruriçu, 312

HAIEK

badirurite, 338

diruritenac, 224

diruritenei, 224

baitciduriten, 233

isuri

ZUK

isuraçu, 428

isuratçu, 270

izan

NI

naiz, 191

naicela, 191

naicenac, 233

bananaiz, 70

naiceiño, 405
 naicen(subj.), 238
 naiteque, 206
 nitequen(nintekeen), 73
 HURA
 da(askotan)
 esta, 217
 baita, 138
 denaz(guerostic), 169
 denic, 366
 den(bedi), 396
 den(subj.), 131
 çαιο, 50
 çazquio, 47
 ç aizcola, 200
 ç aizco, 150
 çaicu, 79
 çaucun, 95
 çautçue, 423
 çaitçunic, 366
 baitçaut, 377
 balitz, 67
 balitçαιο, 459

babaliçate(sic), 255
 litequen, 176
 licela, 96
 deiteque, 310
 diteque, 232
 laiteque, 306
 leiteque, 37
 liteque(litzateke bezala-
 koa), 176
 liteque
 baliteque, 88
 bailiteque, 299
 bailitçaiquet, 462
 litçaiqueçunic, 94
 daitequeen, 99
 (hala)biz, 33
 -EDIN-*
 bequiçu, 155
 GU
 gare, 57
 garen, 63
 bagaitezque, 468
 baguiñe, 56

ZU
 çare, 145
 çarena, 145
 baçare, 145
 çaren, 187
 etçaren(subj.), 45
 çaren(subj.), 243
 çaren(agint.), 103
 etçarenaz(guerostic), 230
 baciñe, 176
 baitçare, 350
 cintequeen, 215
 HAI EK
 dire(askotan)
 estire, 314
 baitire, 320
 estirenac, 257
 direnaren, 129
 (ez)direnez, 261
 direnaz(guerostic), 404
 lirate, 405
 balire, 175
 ciren, 78

daitezque, 53
 baditezque, 53
 litezquen, 129
 litezquez, 137

jakin

NIK

badaquit, 240
 baitaquit, 225
 ez daquit, 104
 (ez)naquien, 116
 banaqui, 116

HARK

daqui, 72
 estaqui, 347
 baitaqui, 167
 daquiena, 38
 daquienac, 125
 ezdaquienac, 87
 daquizquiena, 51
 daquizquiela, 200
 daquizquienari, 485

baitaquizqui, 392
 baleaqui, 402
 GUK
 daquigu, 63
 badaquigu, 384
 guinaquique, 60
 ZUK
 daquiçu, 237
 daquiçuna, 237
 badaquiçu, 354
 ez daquiçu, 106
 badaquiçula, 221
 baitaquiçu,
 daquizquitçu, 191
 estaquizquitçunac, 223
 daquiçunaz(guerostic),
 392
 baciñaqui, 116
 HAIEK
 baitaquite, 401
 daquitenac, 182
 estaquitenac, 401
 daquitela, 67

balaquite, 403
 baitçaquiten, 309

jarraitu

HURA
 darraio, 144
 darraion, 359
 darraioena, 156
 darraicola, 160
 darraiotte(hura haiei),
 379
 darraioten, 359
 darraitana, 27
 darraitçula, 178
 daraizquitçunac(sic), 304
 HAIEK
 darraizco(hari)165
 darraisco, 62

joan

NI
 nohan, III

noan(subj.), 293
 bainoa, 322
 noaque, 286
 HURA
 doha, 225
 dohan, 131
 doan, 63
 dohala, 212
 dohatçun, 192
 dohatçu, 271
 badoatçu, 151
 baitoaque, 258
 cioan, 317
 doacuntçat, 53
 GU
 goaz, 246
 goasconeanean, 63
 ZU
 çohaz, 225
 çoaz(agint.), 115
 çoacen, 175
 cohacen(sic), 192

çoacen(distributiba ba-³⁷
 ten barruan:çoacen
 behiti,çoacen cam
 porat), 171

çohacen, II
 ZUEK
 çoazte(agint.), 169
 HAIEK
 boaz(agint.), 394
 doaceiño, 67
 badoaz, 41
 doazquitçun, 275
 estoazquitçun, 271
 lioazque, 419

onetsi

ZUK
 onhetsçaçu, 32

otoiztu

ZUK
 othoitzquitçu, 405

sinetsi

ZUK

sinhetsaçu, 46

ukan

NIK

dudala, 212

duquet, 229

duquedan, 498

estitut, 429

nuque, 31

dudan(subj.), 238

çaitut, 379

banitu, 239

nau,

HARK

nau, 49

du, 46

dituenean, 173

tuen, 183

duena, 136

luque, 136

duque, 160

baituque, 241

duenac, 146

luquenic, 419

HIK

lituzquec, 108

GUK

dugu, 53

baguinu, 60

baguindu, 56

guinduquen, 42

ZUK

baduçu, 126

ditutçu, 22

duçunaz(gueroz), 423

ditutçuiño, 173

tutçu,

tutçun, 220

ditutçun(agint.), 466

ez duçun(subj.), 32

ez duçun(agint.), 48

duqueçu, 175

duçunean, 36
 estuçunean, 208
 duçuiño, 106
 bacindu(sing.), 94
 bacintu(pl.), 240
 estuçun(agint.), 93
 duçun(agint.), 93
 nauçun(agint.), 252
 cinduque, 94
 HAIEK
 dute, 50
 baitute, 37
 estute, 401
 bailuquete, 265

ukitu

ZUK

uquiçaçu, 229

utzi

ZUK

utsaçu, 182
 utçaçu, 31
 utz-çaçu, 320
 utçatçu(pl.)
 utzatçu, 272

utzquitçu:dudarik gabe imprimategi-
 ko erratu bat da:utzquitçu legoke
 ondo.Honela geldituko litzateke:Utz
 qitçu aldebat munduko arraçoïnamen
 du funtsgabeac,deja a un lado los
 razomamientos sin sentido del mundo
hetzatcigun:zentzuz badirudi goiko-
 aren berdintsua dela,formaz ez bada
 ere.Ez dakit h-a etimologikoa den a
 la ez.Ez balitz,etz- agian utz-(u-
 tzi)formaren aldagarria litzateke.
 Gipuzkoako Ochoa de Arin-ek etzi e
 rabiltzen baitzuen.Zuberosn eitzi,
 Bizkaian etzi eta orain itxi.Hetza-
 tcigun gure bihotceco mobimendu de-
 sordenatuac,dejemos los movimientos

2 desordenados del corazón.

baitarquegu: zentzuz ekarri-ri dago-
kio. Ez ote da bait dakarkegu-ren la-
burpena? Dakarkegu presentea zen au-
tore zaharretan eta dakargu aoristo
tipokoa. Azken hau futuro modura i-
tzultzen zuen Oihenart-ek. Gurequin
baitarquegu tentacione gucien ithur
burua, pues con nosotros traemos la
fuente de todas las tentaciones.

dagoçat: Hargatic, ene Jaincoa, favore
handi batentçat dagoçat ez içatea do
haiñ distiantic guiçonen laudorioac
eta ohoreac ene ganat erakhar deça-
quenic, por ello, mi Dios, tengo por un
gran favor no tener dotes brillantes
que puedan atraer las alabanzas y ho-

nores de los hombres!. Dudarik gabe
dadutzat* dautzat formaren ultrako-
rrekzioa da Daude forma dagode-tik da
tor, eta, dirudienez, antzera berregin
da goikoa.

Alfonso Irigoyen

Bilbon 1987-XI-15

APPROBACIONEA

GURE Jaun Aphezpicuaren manuz, iracurri dut
JESU-CHRISTOREN Imitacionea, M. Chourio
Donibaneco Jaun Erretorac *eskararat emana*, eta ha-
ren handitasuna seguratu dut, escara hagituz gar-
bian eta guciz originalaren gantçudura berecian
dela. Horla baicen etcen iguriqui behar Autoraren
jaquite, eta pietate berecitic: aspaldi çuen liburu
saindu hau bere bihotcerat, eta accionetarar ekharri
çuela; hemengo eguia, eta berthute guehienac be-
retuac beçala cituen, eta hura beçain barnecoia,
eta sainduen escolan jaquiña behar da hemengo ma-
xima gora; eta perfetei bere edertasuna, eguia han-
diei bere arguia, eta berthuteriç gaitcenei bere mai-
tagarrifasuna erdara atce batean conferbatceco.
Eçagun da bihotcei mintçatceco, eta hei adiaraste-
co çuen donua ceinãrequiñ uste baitut obra hau ho-
bequenic aguer eta balia deitequela. Ciburun api-
rillaren hogoi, eta seiean milla eta çazpi ehun eta
hogoiean. J. DARRECHE Ciburuco Erretora.

Epailleek ederretsi egiten zuten
Chourio-ren euskara: "escara ha-
guitz garbian eta guciz origina-
laren gantçudura berecian dela"
Eta, azkenean, frantsesez: "fidel-
lement traduit en Basque".

AUTRE APPROBATION.

L'EXCELLENT Livre de *l'Imitation de Jesus-Christ* a été autrefois fidèlement traduit en Basque ; mais cette traduction , depuis long-temps autorisée dans ce Diocèse , ne contenoit point les Pratiques & les Prières qu'un Auteur estimable a ajoutées depuis à la fin de chaque Chapitre. Monsieur Etcheberry , zélé Missionnaire , a cru qu'il seroit très-utile de les inférer dans la nouvelle impression qu'on va faire de l'ancienne traduction , & il les a aussi traduites en Basque. Nous louons d'autant plus son dessein , que les Fidèles trouveront à la fin de chaque Chapitre du texte, le fruit qu'ils doivent retirer de la lecture qu'ils en auront faite , & l'application des maximes dont ils viennent de s'instruire. DONNÉ à Bayonne le vingt-huitieme d'Octobre mil sept cent quatre-vingt-sept.

D'ITURBIDE, Vic. Gen.

labayru



EUSKAL BIBLIOTEKA

Sarrera

Egilea JON GOTZON ETXEBARRIA
Izenburua ADIZKI SINAETIKOHK
Erator _____
Eguna 28 / 1 / 88 Salneurria DONATIBO Pta.
Sign/Tokia _____ Sekzioa _____

